

חינוך לחיים

פרשת בהעלותך

"ויצחק העם אל משה, ויתפלל משה אל ה', ותשקע האש" - מדרש פליאה מצינו באותה אש ששקעה - שקעה, אומר המדרש, אבל לא דעכה. אלא "שקעה בארץ ולא חזרה עוד למקומה, אלא נכנסה אל אוהל מועד, וכל קרבנות שהיו ישראל מקריבין במדבר אותה אש יוצאת ואוכלת אותם".

מופלאים הדברים: כדי לאכול את הקרבנות, ירדה אש מן השמים ושרתה על המזבח כל ימי המדבר, עד לבניית בית המקדש בו נבנה מזבח אבנים, ושוב ירדה עליו אש מן השמים ושרתה עליו עד לחורבן הבית. ואף במקדש שני ירדה אש מן השמים, ובחנות המזבח בימי החשמונאים. אש קדושה ועילאית. כיצד יובן איפוא שהאש שירדה מן השמים לכלות במתאוננים, אש של הקפדה ועונש, הייתה לאש ריצוי וקודש??!!

ותשובת הדברים, בהסברו של הגאון הקדוש רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל בעניין חטא המתאוננים ויסודם, שמשפטי שמים במידה כנגד מידה. דור המבול חטאו בתאוה וניצחו במים, סמל התאוה, ועוד: ברותחין קלקלו (אש התאוה) וברותחין נידונו. כיוצא בכך, חטא המתאוננים היה, "כי היו מדברים במר נפשם כאשר יעשו הכואבים. והיה רע בעיני ה', שהיה להם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם. והם היו כאנוסים ומוכרחים, מתאוננים ומתרעמים על עניינם", כתב הרמב"ן זצ"ל. ממה נובעת התמרמרות זו, מה מקורה? זאת רמז הבורא יתברך בעונשם. יש שני סוגי בני אדם. יש קרים ואדישים, רפי ידיים ונסרכים. משלימים עם כל מצב. ויש כאלו התוססים, מתלהבים ומתלהמים. השאלה היא, לאיזה כיוון הם חותרים, מה מבקשים הם להשיג. המתאוננים, המתלוננים, מלאי הטענות והטרוניות. לאיזה סוג הם שייכות? לכאורה, לסוג הראשון, הנרפה והאדיש, המוצא פורקן במחאות רפות ואי שביעות רצון. ברם, רבותינו השמיענו, שאש הגיהנום היא השתקפות להט העבירה. והנרפים והאדישים למצוות, נידונים בגיהנום של שלה. המתלוננים נידונו באש, ועונשם גילה לנו את סודם: אמנם נסרכו כבעל כרחם אחר עמודי האש והענן, והכל היה עליהם לטורח. אך לא רפיון ותסכול כאן, ההיפך הוא הנכון: מדוע חשים הם כך, משום שבוערת בהם אש התשוקה להימצא במקום אחר. לשקוע בתאוה, להתהולל ולהסתאב!

הרי זה פוקח עיניים, ומרעיש לב! אם ראית תלמיד שאינו מוצא מקומו ברוחניות, שמשתעמם בשיעור תורה, שהתפילה עליו לטורח, הסיבה אחת: מעייניו במקום אחר, לבו בעולם אחר. "כי מן הנמנע שתתבסס אהבת הבורא בליבנו, עם התבסס אהבת העולם בנו", וכבר אמר אחד מן החכמים: כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב אחד אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא!"

מה, אם כן, העצה? משה רבינו בא, מנחיל התורה, והשקיע את האש. לא כיבה אותה, לא הדעיק אותה. אלא השקיעה בארץ, "עשאה שקועה וטבועה בכל חלקי מעשי איש הישראלי, שקוע ומקושר במצוות התורה". וביאורו: אש התאוה הוא אש זרה, אש חיצונית, אש הורסת ואינה בונה. אש המותירה אחריה אדמה חרוכה. אבל אש התורה והמצוות בונה את האדם, מיישרת אורחותיו, ממלאתו תוכן, מזככת ומזככת וגודשת: "תלמידי חכמים, כל גופם אש!" המטרה, מטרת המורה וההורה ומטרת האדם משיפורו העצמי, אינה לדכא את האש, אלא להפנימה ולנתבה. להפכה לאש שעל המזבח, לאש קודש ושלחבת התקרבות לבורא!

בזמנו, לפני כיובל, היה בחור שלא מצא סיפוקו בלימוד התורה. את עולמו מצא בתנועת נוער, בפעילות ובהדרכה. הישיבה דרשה התמסרות מלאה ללימוד, הבחור סירב, ומצא עצמו מחוץ לכתליה. חברו, נועץ במרן ה"חזון איש" זצ"ל וביקש רשותו להביא את הבחור. האיר לו ה"חזון איש" פנים, שאלו מה לומדים עתה בישיבה, בקושי ידע. ה"חזון איש" התייחס לכך בסלחנות, והחל חוזר בפניו במתיקות עצומה על דברי הגמ' והיו הדברים מאירים ושמחים. לפתע הדהימם בקושיא עצומה על דברי התוספות. החבר, ששלט בסוגיא על בוריה, ניסה ליישב את הקושיא, וללא הצלחה. חיך ה"חזון איש", ואמר: "לא נורא. חזרו לישיבה, ותחשבו בעניין. בשבוע הבא אני מצפה לראותכם, ותשובה בפיכם!" כך נפרד מהם, בברכת הצלחה. חזרו לישיבה, והחבר מיהר לשוב על עקבותיו. נכנס אל ה"חזון איש" ובפיו פליאה: "רבי, הלא הבאתי אותו בגלל פעילותו בחברת הנוער, המסכנת את שהותו בישיבה – מדוע לא הזכיר זאת, אף לא ברמז!" וה"חזון איש" ענה במשפט מפתח: "אי אפשר לקחת משהו מאדם, בלא להעניק לו דבר אחד בתמורה! אם מוצא הוא עולמו בתנועת הנוער, וינתקוהו ממנה – גם אם יישמע ויצית, גם אם יצליח, ייפול לדכדוך ולשיממון. לא זו הדרך. יש לנתב את האש, לעשותה לאש של מזבח: להקנות לו טעם בלימוד התורה, הרגשת נועם תורה. וזאת נעשה באמצעות הקושיא, והציפייה לתשובה, והדין בה, והשאלה הבאה". כן, כיום מכהן הבחור כראש ישיבה.

כך פעל משה רבינו, וכך צריך לפעול כל רועה נאמן. כל מורה והורה! לא לדכא את האש, אלא להפכה ל"אש של מזבח"!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com